

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXIII. Erogandæ eleëmosynæ obligatio, etiam sub mortali, longè
frequentior est quàm aliqui putent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tum consistit in collatione pecuniæ, sed etiam in aliis obsequiis, propter Deum proximo indigenti factis. Unde etsi alicui pecunia desit; non tamen facultas dandi eleemosynam desit. Et si desisset omnino facultas, respectu eleemosynarum corporalium, propter penuriam rerum, & corporis debilitatem; non tamen desisset facultas, respectu eleemosynarum spiritualium: quia posset, vel consilia salutaria dare, vel orare saltem. Etsi etiam ad ista facultas omnino desisset, voluntas completa sufficeret. S. Thomas in 4. dist. 15. q. 2. a. 1. quaestione. 2. ad 4. Unde aliquod beneficium est quod possumus omnibus impendere, si non in speciali, saltem in generali, sicut cum oramus pro omnibus fidelibus & infidelibus. S. Thomas 2. 2. q. 31. a. 11. ad 2. inde probans, quod omnis Christianus habere debeat in animi præparatione, ut omnibus beneficiat.

228 Porro septem ponuntur eleemosynæ corporales, scilicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum (ad curam & operam impendendam; non præcisè ad consolationem: utpote quæ pertinet ad misericordiam spirituales) redimere captivum, & sepelire mortuum. Quæ quidem omnes hoc veru continentur:

Visto, potio, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

229 Similiter ponuntur septem eleemosynæ spirituales, scilicet docere ignorantem, consolere dubitanti, consolari tristem, corrigere peccantem, remittere offendenti, portare seu supportare onerosos & graves, & pro omnibus orare. Quæ etiam hoc veru continentur:

Consulo, castiga, solare, remitte, ser, ora.

Ita S. Thomas citat q. 32. a. 2. observans, in hoc veru, sub verbo *consulo*, doctrinam & consilium intelligi.

230 De præcepto verò, seu obligatione eleemosynæ a. 5. sic dicitur: *Dicendum quod cum dilectio proximi sit in præcepto, necesse est omnia illa cadere sub præcepto, sine quibus dilectio proximi non conservatur. Ad dilectionem autem proximi pertinet, ut proximo non solum velimus bonum, sed etiam operemur, secundum illud 1. Joan. 3. „ Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. „ Ad hoc autem quod velimus & operemur bonum alicujus, requiritur quod ejus necessitati subveniamus, quod fit per eleemosynarum largitionem. Et ideo eleemosynarum largitio est in præcepto. Sed quia præcepta dantur de actibus virtutum, necesse est quod hoc modo donum eleemosynæ cadat sub præcepto, secundum quod actus est de necessitate virtutis, scilicet secundum quod recta ratio requirit. Secundum quam est aliquid considerandum ex parte dantis, & aliquid ex parte ejus cui est eleemosyna danda. Ex parte quidem dantis considerandum est, ut id quod est in eleemosynas erogandum, sit ei superfluum, secundum illud Luc. 14. „ Quod superest, dante eleemosynam, & superfluum non solum ref-*

pectu sui ipsius, id est supra id quod est necessarium ipsi in individuo; sed etiam respectu aliorum, quorum cura sibi incumbit. Quia prius oportet, quod unusquisque sibi provideat, & his quorum cura ei incumbit: & postea de residua aliorum necessitatibus subveniat... sicut & natura primò accipit cibum ad sustentationem proprii corporis... superfluum autem erogat ad generationem alterius... Ex parte autem recipientis requiritur quod necessitatem habeat; alioquin non esset ratio, quare eleemosyna ei daretur.

Ex his manifesta est obligatio faciendi 231 eleemosynam. Quam obligationem confirmat Spiritus sanctus Eccli. 4. *Eleemosynam pauperis ne defraudes, inclina pauperis aurem tuam, & redde debitum tuum.* Ezech. 16. *Hec fuit iniquitas Sodoma... manum egeno & pauperi non extendebant.* Matth. 19. *Imaledicti in ignem æternum: esurivi enim, & non dedistis mihi manducare.* 1. Timoth. 6. *Divitibus sæculi præcipe... facile tribuere.* Confirmant & SS. Patres passim omnes, Nazianzenus orat. de pauperib. amand. Basilius conc. de Epulone. Ambrosius l. de Nabuthe. Augustinus in Psal. 147. & alii quos refert Sinnichius in Saule exrege l. 1. c. 117.

CAPUT XXIII.

Eroganda eleemosyna obligatio, etiam sub moralis, longè frequentior est quam aliqui putant.

232 **T**amet si eroganda eleemosynæ obligationem Scriptura & Patres tam manifestè tradant, Casuistæ nonnulli ad eam extenuant, ut vix non ad nihil redigant. Lessius namque de perfect. divin. l. 13. n. 142. *Fortè (inquit) inter Christianos pauci sunt, qui propter defectum operum misericordiam corporalium damnabuntur: cum nemo ad illa teneatur, nisi in extrema & gravi necessitate, qua rarius occurrit, ut hunc vel illam in particulari graviter obliget. Nec refert quod Dominus Matth. 25. formam judicii universalis describens, rationemque damnationis impiorum exponens, meminerit potius operum misericordiam, quam aliorum. Id enim fecit ut homines, præsertim plebeios, qui ad majora & spiritualia parum sunt comparati, in hac vita ad ea excutaret. Hec autem ratio cessat in extremo judicio: tunc enim homines non erunt amplius ad opera misericordiam excitandi. Quod profecto non est argumentum urgentissimum solvere, sed eludere, prout infra videbitur.*

Non solus tamen Lessius in ea est opinione, sed & Valquez, utpote qui imprimis obligationem dandi eleemosynam ex iuperfluis vix non penitus sustulit, dum opusc. de eleemosol. c. 1. n. 27. & c. 4. n. 14. sic statuit: *Laici possunt de bonis patrimonialibus servare ad usum suum, vel consan-*

guineorum mutandum: & tunc illud non dicitur superfluum. Unde vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Et ita vix aliquis teneatur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui. Vix ergo non exufflat præceptum istud Domini Luc.

11. quod superest, date eleemosynam. Cum extra necessitatem extremam (rarissimè profectò occurrentem) laici rarò teneantur de necessariis eleemosynam facere, secundum eundem cap. 1. d. 4. n. 11. 21. & 32. dicentem, sibi non placere sententiam Cordubæ asserentis obligationem faciendi eleemosynam de superfluo statui, in necessitate communi. Et n. 24. 26. 28. ad hoc ut sit obligatio faciendi de necessariis statui eleemosynam, in necessitate plusquam communi, duas exigentem conditiones, quæ (saltem in civitatibus magnis & opulentis, in quibus plurimæ sunt personæ ditissimæ, beneficentissimæque) vix simul contingant. Prima namque conditio, ab ipso requisita, est ut sciatur neminem alium opem laturum. Secunda, ut pauper in tanta sit necessitate constitutus, ut isti misero vel mors jamjam impendat, vel famæ jactura. Quæ duo cum rarissimè dictis in locis concurrant, sequitur homines ditissimos, in locis illis degentes, admodum rarò eleemosynæ de necessariis præcepto adstringi. Solum enim adstringuntur in concursu duarum illarum conditionum, in quo (ut n. 42. docet) miseris illis licitum est bona divitum furripere, quantum ad necessitatem suam sublevandam satis est. Vel ergo concursus ille frequens non est, sed valde rarus; vel miseri homines frequenter possunt divitum bona furripere.

234 Clariùs adhuc eleemosynæ obligationem sub mortali è medio tollit Escobar. Vel enim de extrema agitur necessitate, vel de gravi, vel de communi? In extrema (inquit) necessitate non est obligatio succurrendi per eleemosynam; sed sufficit per mutuum (quod non est eleemosyna) apposita conditione restituendi, dum melior fortuna redierit. Tr. 5. exam. 5. n. 99.

In gravi pauperum necessitate dives non peccat mortaliter, non dando superflua. Ibidem n. 154.

Sed quid in communi necessitate? Dives (inquit) habens superflua, non tenetur communibus pauperum necessitatibus subvenire. Unde n. 105. proposita questione, *an actus hic divitis, nolo erogare de superfluis statui eleemosynam in communibus necessitatibus, sit mortale peccatum?* Suarez (inquit) asserit esse mortale. Granadus duntaxat veniale. Hurtadus nullum. Quid ipse Escobar? optionem Lectori dimittit eligendi ex tribus hæc sententiis quam maluerit.

235 Similiter Longuetius in Collegio Ambianensi Soc. Jesu Professor in Dictatis 1. Decal. præcept. q. 12. de eleemos. docet, quòd

non tenetur opitulari proximo gravi necessitate laboranti, nisi possimus cum levi tantum detrimento rerum nostrarum. Communem verò necessitatem patientibus non tenetur eleemosynam largiri, nisi possimus absque ullo incommodo.

Quid verò Tamburinus? Quoniam (inquit l. 5. in Decal. c. 1.) aliqui contendunt probabiliter, ea quæ sunt necessaria ad acquirendum meliorem statum, non esse superflua; ideò rarò quis in hac sententia dicitur habere bona superflua. Consentit proinde Vasquezio supra laudato. Sicut & consentit Escobar loco citato, n. 165. referens Granadum.

Ex his Hermannus Busenbaum l. 2. tr. 3. c. 2. dub. 2. concludit, quòd nulli omnino, quantumvis diviti, omnes pauperes sine eleemosyna repellenti, facile neganda est absolutio: tum ob dubium & dissensum de hac obligatione. Tum quia vix reperitur, qui causam saltem apparentem non præterdat, si superflua se habere fateatur. Ita ferè etiam loquitur Layman l. 2. tr. 3. c. 6. n. 1. ob duas istas rationes dicens, quòd Confessarius absolutionem à peccatis diviti non facile negare debeat, quòd communes hominum miserias per eleemosynam sublevare monitus recuset.

Verum cum divina Scriptura, & concordia sanctorum Patrum sententia, dicendum, erogandæ eleemosynæ obligationem longè frequentiore esse, quàm opinioniones illæ (nimum profectò exorbitantes) præseferant: cum eleemosynæ defectus Matth. 25. in generali judicio assignandus dicatur pro causa damnationis eorum qui ad sinistram stabunt: *Ita maledicti in ignem æternum. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare. Sitivi, & non dedistis mihi potum. Hospes eram, seu peregrinus, & non collegistis me. Nudus, & non cooperuistis me. Infirmus, & in carcere, & non visitastis me.* Atqui verisimile non est, pro causa damnationis hominum, in generali judicio, assignandum peccatum rarò contingens. Imò profus verosimile assignari peccatum, quod frequenter, & frequentissimè, communissimèque committitur. Peccata quippe rarò contingentia in paucissimis hominibus contingunt. Manifestum verò est quòd peccatum istud paucissimis non exprobrabitur, sed vel omnibus, vel majori saltem parti hominum. Enimverò necessitates, in quibus se constitutum, in persona membrorum suorum sublevatum non fuisse Christus conqueretur, indigentia utique cibi, potus, vestitus, hospitii, visitationis in carcere & agritudine, frequentissimæ sunt, nec extremæ duntaxat (nec enim dicit se in extrema horum necessitate fuisse) sed simpliciter & absque restrictione, se in necessitate fuisse, sive utique in extrema, sive in gravi, sive in communi. Nec certè visitationis necessitas respectivè

ad infirmos, & in carcere positos, extrema esse solet, sed ut plurimum communis. Necessitates verò non extremæ, sed vel graves, vel communes, frequentissimæ sunt, communissimæque. Igitur pro causa damnationis hominum Iudex assignabit peccatum frequentissimum, communissimumque.

239 Et rationem hujus optimam suggerit Augustinus serm. 60. aliàs de tempore 50. c. 10. cum allegandam à Iudice causam exponens dicit: Illis quos damnaturus est, inò plus illis quos coronaturus est, solas eleemosynas imputabit, tamquam dicens: difficile est, ut si examinem vos, & appendam vos, & scruter diligentissimè facta vestra, non inveniam unde vos damnem. Sed ut in regnum, esurivi enim, & dedistis mihi manducare. Non ergo iis in regnum, quia non peccastis, sed quia peccata vestra eleemosynis redemistis. Rursus & illis: ut in ignem aeternum. . . . Et illi tamquam noxii, olim res, serò trementes, attendentes peccata sua, quomodo audent dicere, immeritò se damnari, immeritò in se hanc depromi à Iudice tam justo sententiam: sine dubio videbunt se justè damnari pro sceleribus & criminibus suis. Et quasi eis diceret: non, non inde unde putatis, sed quia esurivi, & non dedistis mihi manducare. Si enim ab omnibus illis factis vestris averfi, & ad me conversi, illa omnia crimina atque peccata eleemosynis redemissetis, illa eleemosyna modo liberarent vos, & à reatu tantorum absolverent. Beati enim misericordes, quoniam ipsis misericordia prestabitur. Modò autem, ut in ignem aeternum. Iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Ideò ergo impii damnabuntur, quia non fecerunt quod scriptum est Daniel. 4. 24. Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum. Quæ profectò ratio probat obligationem faciendæ frequenter eleemosynæ. Cum enim frequenter peccemus, peccata nostra eleemosynis & misericordiis pauperum frequenter redimere debemus.

240 Unde 1. Timoth. 6. Divitibus hujus sæculi præcipe (inquit Apostolus) divites fieri in operibus bonis, faciliè tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam aeternam. Ecce non paucas, sed plurimas eleemosynas, ex præcepto faciendas docet, ut ex iis thesaurus in vitam aeternam cumuletur; nec faciendas rarò, sed frequenter. Quibus enim præcipitur faciliè tribuere; præcipitur frequenter, non rarò tribuere. Neque enim faciliè tribuit, qui rarò tribuit, v. g. in extrema dumtaxat necessitate.

241 Frequenter quoque faciendam eleemosynam, conficitur ex Luc. 3. ubi Præcursor Domini dicit ad turbas: Qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet escas, similiter faciat. Quòd enim duas quis tunicas habeat, & duplices escas, id est superflua ad victum & vestitum, valdè frequenter acci-

dit. Et observatio dignum est, verba illa Præcursoris responsiva esse ad interrogationem turbarum, quæ audito quòd in ignem mitterentur, quicumque non facerent fructus dignos poenitentia: ab ipso quaesierunt: Quid ergo faciemus, ne scilicet in ignem mittamur. Respondit verò Joannes: Qui habet duas tunicas, &c. Unde Hieronymus epist. 150. ad Hedibiam, verba ista explicans: Si plus habes (inquit) quam tibi ad victum vestitumque necessarium est, illud eroga, & in illo debitoricem esse te noveris.

Nec minore efficacità idipsum conficitur 242 ex 1. Joan. 3. Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Non enim dicit, & viderit fratrem suum necessitatem extremam, vel gravem & urgentem habere, sed necessitatem quamcumque exprimit. Hanc autem habere fratrem, quàm frequenter videt, qui substantiam hujus mundi habet? Subdit nihilominus, charitatem Dei non manere in eo, si clauerit viscera sua ab eo. Enimverò fraterna charitas esse debet in nobis morali quodam modo continua, uti probavimus cap. 12. Charitas verò fraterna moraliter non præcipitur haberi verbo, neque lingua, sed opere & veritate, ut ibidem Joannes dicit. Charitatem autem opere & veritate non habet, qui videns fratrem suum necessitatem habere, non solùm gravem, sed & communem ac frequentem (nullam enim Joannes excipit) & habens superflua, unde ipsum sublevet, claudit viscera sua ab eo, eleemosynam ipsi vel nunquam vel rarò erogans.

Denique sancti Patres nihil frequentius 243 urgent, quàm frequentem eleemosynæ faciendæ obligationem: utpote exemplificantes in casibus & necessitatibus frequenter admodum occurrentibus. Augustinus tr. 5. in 1. Joan. explicans iuprà allegata verba, Qui habuerit substantiam hujus mundi, &c. Ecce (inquit) unde incipit charitas. . . . Jam percutiat viscera tua charitas. . . . ut consideres illum in egestate positum (indistinctè loquitur). . . . Esurit frater tuus, in necessitate positus est, fortassis. . . . à credulore angustatur. Non habet ipse; habes tu. . . . Vide si misereris, si habes facultates mundi. Quid ad me pertinet, fortassis dicis? Ego datum sum pecuniam meam, ne ille molestiam patiarur? (Non dicit, ne mortem, vel gravem infamiam, sed ne molestiam, inquit, patiarur; quo quid frequentius?) Si hoc tibi responderit cor tuum, dilectio Patris non in te manet. Si dilectio Patris non in te manet, non es natus ex Deo. Quomodo te gloriaris esse Christianum? nomen habes, & facta non habes. In Psalm. 147. n. 12. Scriptura hortatur ad misericordiam faciendam, ut omnino crebrescamus in erogando quòd amplius habemus, si non nisi necessaria teneamus. Et ser. 62. de temp. Dominus ita hortatur & admo-

net eleemosynam fieri, ut prope nullus pauper sit, qui se valeat excusare. Sed sermo iste Caesarii est sermo 46. Vide in Append. serm. August. serm. 142. Ambrosius l. 11. in Luc. n. 77. Præcursoris verba supra laudata exponens: misericordia (inquit) communis est usus (non ergo rarus) idco commune præceptum; omnibus officiis, omnibus ataribus necessaria, & ab omnibus deferenda. Non publicanus, non miles excipitur, non agricola vel urbanus, dives & pauper, omnes in commune admonentur, ut conferant non habenti... misericordia tamen ipsius pro possibilitate conditionis humana mensura servatur, ut non sibi unusquisque totum eripiat, sed quod habet, cum paupere (non addit extremè vel graviter indigente) partiat. Gregorius Magnus hom. 2. ad eadem Præcursoris verba: Per hoc (inquit) quod tunica est plus necessaria usui nostro, quam pallium, ad fructum dignum paupertatis pertinet, ut non solum exteriora, neque & minus necessaria, sed ipsa valde necessaria dividere cum pauperibus teneamur, scilicet & escam, quæ carnaliter vivimus, vel tunicam, quæ vestimur. Quia etiam in lege scriptum est: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Minus proximum amare convincitur (quem diligere jubetur) qui non cum eo in necessitate illius (non dilinguit necessitatem, nec ditinguendam probat ratio ipsius, deumpta ex obligatione diligenti proximum sicut nosipsum, qui nobis in quacumque necessitate succurri vellemus) etiam qua sunt sibi necessaria partitur. Similia passim habent alii sancti Patres.

244 Et ratio (præter dicta) est, quia ut sanctus Thomas ait 2. 2. q. 32. a. 5. cùm dilectio proximi sit in præcepto, necesse est omnia illa cadere sub præcepto, sine quibus dilectio proximi non conservatur. Ad dilectionem autem proximi pertinet, ut proximo non solum velimus bonum, sed etiam operemur, secundum illud 1. Joan. 3. "Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate." Ad hoc autem quod velimus & operemur bonum alicuius, requiritur quod necessitati ejus subveniamus... secundum quod recta ratio requirit. Secundum quam est aliquid considerandum ex parte dantis, & aliquid ex parte ejus, cui est eleemosyna danda; ex parte quidem dantis considerandum est, ut id quod est in eleemosynas erogandum, sit ei superfluum, secundum illud Luc. 14. "Quod superest, date eleemosynam."... Ex parte autem recipientis requiritur quod necessitatem habeat. Atqui divites frequenter habent superfluum, & pauperes frequenter habent necessitatem. Ergo frequens est obligatio eleemosynæ: cum ubi superfluum ex parte dantis concurret cum necessitate ex parte recipientis, adfit ratio sufficiens obligationis eleemosynæ.

245 Nec obstat S. Doctor, ibidem subjungens, quod cum non possit ab aliquo uno omnibus necessitatem patientibus subveniri, non

omnis necessitas obligat ad præceptum, sed illa sola, sine qua is qui necessitatem patitur sustentari non potest. Sic enim dare eleemosynam de superfluo est in præcepto, & dare ei qui est in extrema necessitate. Alias autem eleemosynas dare est in consilio.

Non obstat, inquam, quia dum solam extremam excipit necessitatem (sub qua gravem comprehendit, prout Sylvius probat ex respons. ad 3.) loquitur de præcepto dandi eleemosynam huic potius pauperi determinatè, quàm alii, prout Sylvius, & Natalis Alexander probant, tum ex aliis locis S. Doctoris, in quibus eleemosynæ obligationem agnoscit extra necessitatem extremam & gravem. Tum ex ratione quam affert loco objecto: cum non possit ab aliquo uno omnibus necessitatem patientibus subveniri. Unde sequentium verborum, non omnis necessitas obligat ad præceptum, sed... sola... extrema, vel gravis, sensus est, quod non omnis necessitas obligat ad dandum huic pauperi determinatè (alias communis necessitas obligaret ad dandum determinatè omnibus & singulis eam patientibus, ad quod non sufficerent superflua divitis) sed sola necessitas extrema vel gravis. Videri potest S. Doctor q. 66. a. 7. ubi sic: Res quas aliqui superabundanter habent, ex naturali jure debentur pauperum sustentationi. Sed quia multi sunt necessitatem patientes, & non potest ex eadem re omnibus subveniri, committitur arbitrio uniuscujusque dispensatio propriarum rerum, ut ex eis subveniat necessitatem patientibus. Et q. 87. a. 1. ad 4. In nova lege... Dominus... omnia superflua pauperibus jubet exhiberi. Et in 4. dist. 15. q. 11. a. 1. quaestiuic. 4. ad 4. eleemosynæ præceptum affert obligare, quando homo multa habet, quibus non indiget, neque ad sustentationem sui, & suorum, neque ad decemem status sui conservationem, nisi pauperes extrema necessitate non compareant.

CAPUT XXIV.

Prorsus à veritate devia est damnata illa propositio: Vix in sæcularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui; sicut & ratio in qua eam fundant Defensores illius, quia scilicet superfluum non est quod servatur ad augendum statum suum vel suorum, sive ad comparandum sibi vel suis altiorum statum.

Sicut necessarium dupliciter dicitur, ita & superfluum. Necessarium uno modo est, sine quo vita conservari non potest, vel sua vel suorum, quos utique alere & vestire quique tenetur, ut sunt parentes, uxor, filii. Alio modo necessarium dicitur, sine quo non potest convenienter vita transiri, secundum conditionem & statum propriæ personæ, & aliarum personarum, quarum cura ei incum;